

1. Ne kadar borçluyuz?

AKP iktidarı tüm dünyada ekonominin canlanma halinde olduğu, Türkiye'nin ise 2001 krizinin etkisiyle toplumda "değişim" ve "istikrar" özleminin yükseldiği bir dönemde iktidara geldi. Kendisinden önceki hükümetin uyguladığı IMF kaynaklı uyum ve istikrar programını uyguladı ve 2003-2007 yılları arasında korkunç bir hızla artan yabancı sermaye girişlerinin canlandırdığı bir hızlı ekonomik büyümenin üzerine oturdu. 2007'de oylarını arttırarak iktidara gelmesinin ardında da bu yatıyor.

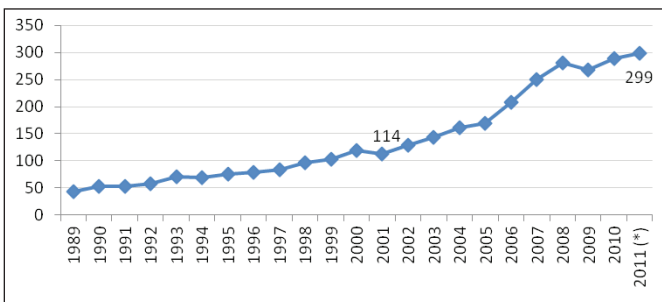
Ancak Türkiye'yi yıllardır krizlerden krize sokan "ödemeler dengesi" sorunu, yani ülkenin ürettiğinden fazlasını tüketmesi, daha doğrusu tüketebileceği kadar üretmemesi sonucu artan borçlanma ihtiyacı kesinlikle bitmedi. Türkiye halen ancak "sıcak para" adı verilen kısa vadeli yabancı sermaye girişleri tarafından finanse edildiği takdirde büyüyebiliyor. Yani eskisine göre çok daha bağımlı bir ülkede yaşıyoruz. Büyüdükçe borçlanıyor, borçlandıkça daha fazla büyüebilmek için daha fazla borçlanıyoruz. Dünya ekonomisi krize girdiğinde yabancı sermayeyi çekmek zorlaşıyor; hatta yabancı sermaye çoğu zaman ülkeyi terk ederek daha kârlı, daha az riskli yerler arıyor. Borçlanmadığımızda, yani yabancı sermayeyi çekemediğimizde, krizden en çok etkilenen ülkelerden biri oluyoruz.

Başbakan Erdoğan ülkenin borca bağımlılığını eleştirenlere "borç yiğidin kamçısıdır" diye yanıt veriyor. Çünkü yukarıda bahsettiğimiz gerçekleri kendisi de gayet iyi biliyor. Ama bir yandan da Türkiye'nin IMF'ye olan borcunun azaldığını, hatta 2012'de sıfırlanacağını söyleyerek övünebiliyor.

IMF'ye ödenen borçların da halkın cebinden çıkıyor olmasının ve Erdoğan'ın bu borçları sanki kendisi ödüyormuşçasına böbürlenmesindeki saçmalık bir yana... Türkiye'nin asıl alacaklısı IMF değil ki!

Merkez Bankası'nın verileri, Türkiye'nin asıl olarak yurt dışındaki bankalara ve "yerli" bankaların yurt dışındaki şubelere borçlanmış olduğunu gösteriyor. Grafik 1'de ülkenin toplam dış borcunun yıllar içinde nasıl arttığı görülüyor.

Grafik 1: Türkiye'nin dış borcu (Milyar Dolar)

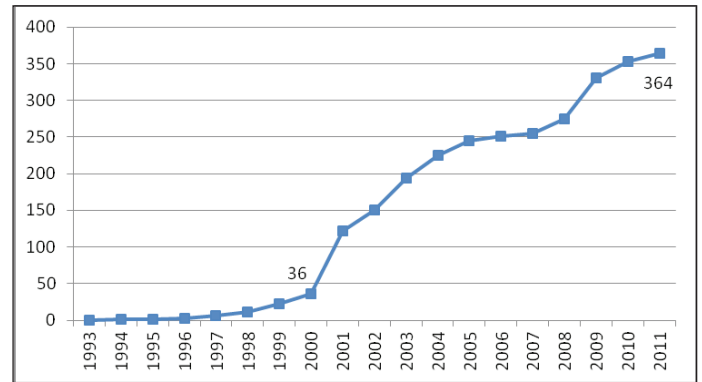

Kaynak: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB). (*) Ocak-Mart dönemi ortalaması

Görüldüğü üzere, ülkemizin dış borcu 2011'in ilk üç ayı itibarıyla 300 milyar dolara dayanmış durumda. 2001 yılında bu rakam yaklaşık 114 milyar dolardı.

Ancak önemli bir nokta daha var: Bu borçların kısa vadeli olan, yani daha yüksek risk taşıyan kısmının oranı da 2001 krizinden beri sürekli artış içinde. Son 10 yılda kısa vadeli borçların toplam dış borca oranı yüzde 14'ten yüzde 25'e yükselmiş durumda.

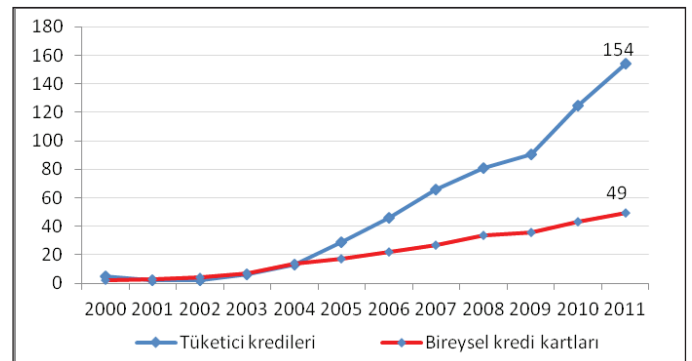
Grafik 2: Türkiye'de iç borçlanma (Milyar TL)

Kaynak: TCMB.

Benzer bir durum iç borçlanma için de söz konusu. Türkiye'de iç borçlanma, yani bankalara olan toplam borç 10 yıl içerisinde 10 katına çıkarak 364 milyar dolara yaklaştı (Bkz. Grafik 2). Grafik 3'te Türkiye'de toplam kredi kartı ve tüketici kredisi borçlarının son yıllarda yaşadığı artış gösteriliyor. Bu artış, şimdiye kadar ne olduğundan ziyade, bundan sonraki gidişata ilişkin fikir vermesi bakımından önemlidir. Zira grafikten de görüleceği üzere, 2008-2009 ekonomik krizinin ardından ülkemizde tüketici kredisi alımları hızlanmıştır. Bu durum Türkiye'de emekçilerin yaşamlarındaki belirsizlikleri ve geleceğe ilişkin kaygıları daha da arttırmaktadır.

Grafik 3: Türkiye'de tüketici kredileri ve bireysel kredi kartı borçları (Milyar TL)

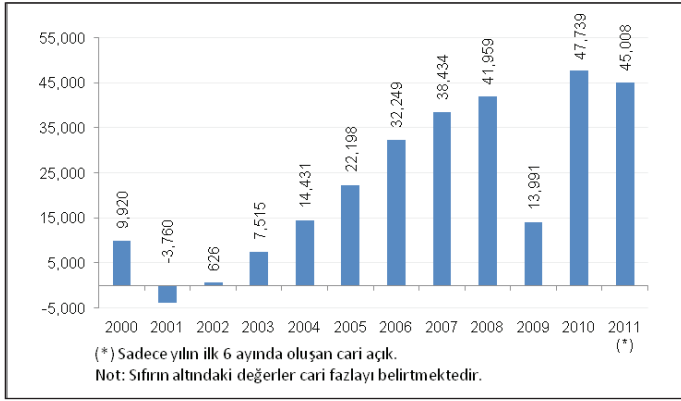
Kaynak: TCMB.

işçiookulu FASİKÜL 1: Rakamlarla Türkiye Gerçeği

2. Cari açık sorunu

Türkiye, yeterli üretim kapasitesi bulunmadığı, daha doğrusu kapitalistler üretmeyi kârlı görmediği için, tükettiği kadarını üretemeyen bir ülke. Bu yüzden tükettiğimiz malların büyük bir bölümünü yurt dışından ithal ediyoruz.

Grafik 4: Türkiye'nin yıllık cari açığı (Milyon Dolar)

Kaynak: TCMB.

İşte bu durum, yani sermaye sahiplerinin üretmek yerine ithal etmesi, devletin bu bağımlılığı azaltacak yatırımlardan kaçınması ve bunun yerine özel sektörü teşviklerle ihya etmeyi tercih etmesi, ülkemizi bitmek bilmeyen bir cari açık sarmalına sürüklüyor. Öyle ki, krizin en şiddetli hissedildiği 2009'da bile, yurt içinde yatırım ve tüketim talebin azalmasına, ithalatın ihracattan daha fazla daralmasına rağmen, ülkemiz 14 milyar dolara yakın cari açık verdi. 2011 yılına gelindiğine ise, cari açığın çok ciddi bir sorun haline geldiği görülüyor (Grafik 4). Zira Türkiye, 2010 yılı boyunca verdiği cari açığa neredeyse 2011'in yarısına gelindiğinde ulaşmış durumda.

3. İşsizliğin gerçek boyutları

Türkiye'de işsizliğin en büyük sorunlardan biri olduğuna herkes hemfikir. Ancak sorun tarif edilirken, sorunun kaynağında ne olduğu ısrarla gizleniyor. Özelleştirmeler sonucu kapanan fabrikalar, patronların, üretim yerine, paradan para kazanmayı daha kârlı görmeleri, patronların kârlarını en üst düzeye çıkarmak için mümkün olduğu kadar az işçiyi en uzun çalışma saatlerine mahkûm etmeleri gibi gerçekler işsizliğin gerçek nedenleridir.

Öte yandan devletin resmi istatistik kurumunun "işsizlik oranı" diye sunduğu veri, işsizliğin gerçek boyutlarını tam yansıtmıyor.

Tablo 1: Türkiye'de işsizlik rakamlarına yansımayan göstergeler ve gerçek işsizlik oranları

	Kadın	Erkek	Toplam
15 yaş ve üzeri nüfus (Bin)	27.197	26.242	53.439
İşgücü (Bin)	8.094	18.901	26.995
İstihdam edilenler	7.223	17.223	24.446
İstihdam oranı (%)	89,2	91,1	90,6
"Resmi" işsizler	871	1.679	2.550
Resmi işsizlik oranı (%)	10,8	8,9	9,4
Eksik istihdam	302	792	1.094
İşgücüne dahil olmayanlar (Bin)	19.103	7.341	26.444
İş aramadığı halde			
çalışmaya hazır olanlar	1116	796	1.912
Mevsimlik istihdam edilenler	32	12	44
İşgücüne katılma oranı (%)	29,8	72,0	50,5
Geniş tanımlı işsizlik oranı (%)	21,6	12,6	15,4
Geniş tanımlı işsizlik oranı (eksik istihdam dahil) (%)	24,9	16,6	19,2

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi

Mevcut resmi istatistikler, iş bulma umudu olmayan, ama iş bulunması halinde çalışmaya hazır olan 2 milyona yakın insanı işgücüne dahil olmadıkları gerekçesiyle işsiz saymıyor. Bu insanları işgücüne ve işsizlere dahil ettiğimizde işsizlik oranı kadınlarda yüzde 22'ye, erkeklerde yüzde 13'ye yaklaşırken, Türkiye genelinde yüzde 19'un üzerine çıkıyor. Eksik istihdam edilenlerin oranı dahil edildiğinde ise Türkiye genelinde işsizliğin yüzde 19,2'ye yükseldiği görülüyor (Tablo 1).

Burada bir gerçeğin daha altını çizmek gerekiyor: Türkiye'de bir işçinin haftada yalnızca 1 saat çalışmış olması, işsiz sayılmaması için yeterli sayılıyor. Bu yaklaşımı değiştirerek, örneğin 1 ila 16 saat çalışanları da işsiz saymamız halinde ülkemizdeki işsiz sayısı bir anda 1 milyon 317 bin kişi artarak 3 milyon 867 bine, resmi işsizlik oranı ise yüzde 14,3'e yükseliyor!

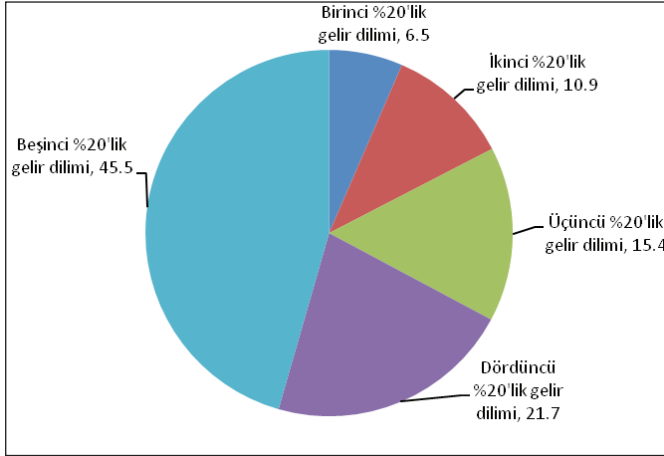
Bütün bunlara ek olarak, yine resmi istatistiklere göre ülkemizde 15 yaşın üzerinde 15 milyon 610 bin kişi haftada 40 saatten fazla çalışırken, tam 2 milyon 252 bin kişi, haftada 72 saatten fazla çalışıyor!

Bu rakamlar, bir yandan ülkedeki işsizliğin ve eksik istihdamın gerçek boyutlarını ortaya koyarken, diğer yandan, nüfusun azımsanmayacak bir kesimi için insanlık dışı bir "aşırı çalışma" durumunun söz konusu olduğunu gösteriyor.

4. Gelir dağılımı

Türkiye’de yoksulluğun ve eşitsizliklerin boyutları, “sosyal yardım” adı altında emekçilere sadaka dağıtılmasıyla bile gizlenemeyecek kadar yükselmiş durumda. Özellikle son 30 yıldır emekçilerin gerçek ücretlerindeki düşüş nedeniyle yoksulluk ve gelir eşitsizliği oldukça yükselmiş durumda. Hızlı ekonomik büyüme yaşadığı ve “zenginleştiği” söylenen ülkemiz, Dünya Bankası verilerine göre gelir dağılımının en bozuk olduğu ilk 50 ülke arasında yer alıyor. Şimdi bu gelir eşitsizliğine yakından bakalım. Grafik 5’te Türkiye nüfusunun en zengin yüzde 20’lik kesiminin toplam gelirin yüzde 45’inden fazlasına el koyduğu görülüyor. Buna karşılık, en yoksul yüzde 20’lik kesim, toplam gelirin yalnızca yüzde 6,5’ini elde ediyor.

Grafik 5: Türkiye’de yüzde 20’lik gelir dilimlerine göre toplam gelirin dağılımı (%)

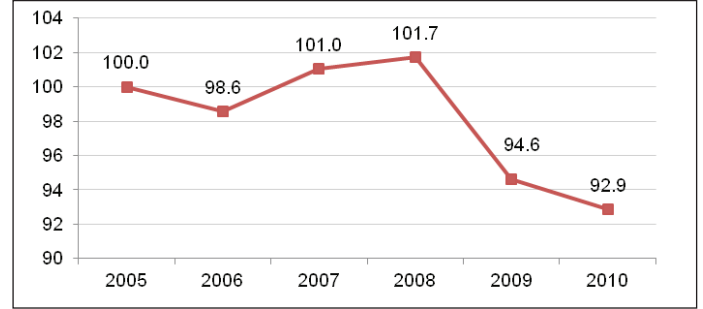
Kaynak: TÜİK

Yani ülkemizde nüfusun yüzde 20’si gelirin yüzde 45, 5’ini alıyor. Nüfusun geri kalan yüzde 80’i ise gelirin yüzde 55’i paylaşmaya çalışıyor. Ülkemizin gerçek fotoğrafı budur. Başka bir deyişle, daha az sayıda insanın daha büyük bir zenginliğe el koyduğu sonucuna ulaşıyoruz. Böylece ülkemizde, emekçilere “sosyal devletin gereği” diye yutturulmaya çalışılan cemaatçi yardımlaşma ağlarıyla bile örtbas edilemeyecek denli büyük bir zenginliğin ve yoksulluğun var olduğu ortaya çıkıyor.

5. Türkiye’de emek sömürüsü artıyor

Ülkemizde 1980 yılından itibaren uygulanan neo-liberal ekonomi politikaları, her şeyden önce, emek maliyetlerinin ucuzlatılmasına dayanıyordu. Türkiye’de 1980’lerden sonra belli istisnalar dışında ücret artışları neredeyse sürekli olarak enflasyonun gerisinde kaldı.

Grafik 6: Türkiye’de sektörlerde birim reel ücret endeksi (2005=100)

Kaynak: Devlet Planlama Teşkilatı (Kalkınma Bakanlığı), Temel Ekonomik Göstergeler, <http://www.dpt.gov.tr/PortalDesign/PortalControls/WebIcerikGosterim.aspx?Enc=83D5A6FF03C7B4FC8604E0A9DA903A71>

TÜİK ve DPT’den elde edilen verilere göre, Türkiye’de 2005-2010 yılları arasında tüm sektörlerde ortalama emek verimliliği yüzde 15,7 artarken, reel ücretlerdeki artış yalnızca yüzde 7,4 oldu. Böylece Grafik 6’da görüldüğü üzere, 5 yıl içerisinde emekçilerin “birim reel ücretleri”, yani ürettikleri katma değere oranla ellerine geçen ücret yüzde 7,1 azalmış oldu.

Özellikle son üç yıllık gelişime bakıldığında, 2008 krizini bahane eden patronların, 2006-2008 yılları arasında gerçekleşen kısmi birim ücret artışını tamamen ortadan kaldırdıkları ve ortalama sömürünün kriz öncesi döneme göre yüzde 8,6 arttığı görülüyor.

6. Asgari ücret açlık sınırının altında

Türkiye’de asgari ücret kelimenin tam anlamıyla bir sefalet ücreti olarak uygulanıyor. Türk-İş verilerine göre, 4 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı 2 bin 872 TL, açlık sınırı ise 882 TL iken 16 yaşından büyük bir işçinin net asgari ücreti yalnızca 659 TL. Başka bir deyişle asgari ücret açlık sınırının yüzde 25, yoksulluk sınırının ise yüzde 77 altında bulunuyor (Tablo 2).

Tablo 2: Türkiye’de Ağustos 2011 itibariyle açlık ve yoksulluk sınırları ile asgari ücret düzeyinin karşılaştırılması

	Dönem	TL
Yoksulluk sınırı	Ağustos 2011	2872,29
Açlık sınırı	Ağustos 2011	881,79
Net asgari ücret	Temmuz-Aralık 2011	658,95
Net asgari ücret (16 yaş altı)	Temmuz-Aralık 2011	571,97

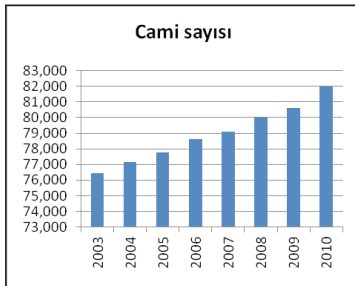
Kaynak: Türk-İş ve T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.

7. Türkiye’de eğitime verilen önem (!):

Kapansın okullar, açılınsın camiler

Türkiye İstatistik Kurumu’nun açıkladığı verilere göre, 2003-2010 yılları arasında Türkiye’de kamuya ait ilköğretim okullarının sayısı son içerisinde yüzde 10 azalarak 35 bin 501’den 31 bin 899’a düşmüş durumda (Grafik 7). Özel okullarda ise tam tersi bir tablo gözleniyor. Aynı dönemde ülkemizdeki özel ilköğretim okulu sayısı yüzde 46 artarak 613’ten 898’e çıktı. 2010-2011 öğretim yılı itibariyle ilk ve orta dereceli okulların toplam sayısı 42 bin civarında. Buna karşılık, Diyanet İşleri Başkanlığı verilerine göre 2011 yılı itibariyle ülkemizde 81 bin adet cami bulunuyor.

Grafik 7-8: Türkiye’de ilk ve orta dereceli okulların ve camilerin sayısı (2003-2010)

Kaynaklar: TÜİK ve Diyanet İşleri Başkanlığı.

2003-2010 yılları arasında ilköğretim okulu sayısı 3 bin 602 azalırken, aynı dönemde 5 bin 530 yeni cami yapılmış durumda (Grafik 7-8). Başka bir deyişle, Türkiye’de 1000 kişiye düşen cami sayısı 1,1 iken, 1000 kişiye düşen toplam ilk ve orta dereceli okul sayısı sadece 0,6.

Tablo 3: Türkiye’de Kur’an kursu ve bu kurslarda okuyan öğrenci sayıları

Öğretim yılı	Kuran Kursu sayısı	Öğrenci sayısı
2002-03	3.664	86.118
2003-04	3.852	134.406
2004-05	4.322	155.285
2005-06	4.950	184.356
2006-07	7.047	230.273
2007-08	7.750	249.973
2008-09	7.677	268.735
2009-10	8.707	297.639
2010-11	9.846	301.143

Kaynak: CHP Adana milletvekili Hulusi Güvel tarafından Devlet Bakanı Faruk Çelik’e yöneltilen soru önermesine verilen yanıt.

Kur’an kurslarının ve bu kurslarda “eğitim” alan öğrenci sayılarına baktığımızda, son 10 yılda yine oldukça hızlı bir artışla karşılaşıyoruz (Tablo 3). 2002-2003 ve 2010-2011 öğretim yılları arasındaki 7 yıllık dönemde ülkemizdeki Kur’an kursu sayısı 2,7 katına, bu kurslara devam eden öğrenci sayısı ise 3,5 katına çıkmış durumda. Bu sayıların kaçak Kur’an kursu sayılarını kapsamadığının altını çizelim.

Tablo 4: Seçilmiş OECD ülkelerinde derslik başına düşen öğrenci sayısı

ÜLKE	OKULÖNCESİ	İLKÖĞRETİM	ORTAÖĞRETİM
İspanya	14	14	11
Portekiz	16	12	8
Yunanistan	12	10	8
Macaristan	11	10	11
Çek Cum.	14	19	13
Fransa	19	20	12
Slovakya	14	18	14
İsveç	13	13	13
Avusturya	17	14	11
Türkiye	26	26	17
OECD Ort.	15	16	13

Kaynak: OECD, Education at a Glance 2009 Report, pp. 383.

Eğitim kalitesinin ve okullaşma düzeyinin en önemli göstergelerinden birisi, derslik başına düşen öğrenci sayısıdır. Tablo 4’te görüldüğü gibi, Türkiye’de derslik başına düşen öğrenci sayısı OECD ülkeleri ortalamasının bir hayli üzerindedir. İlköğretimde OECD ülkeleri ortalamasında derslik başına 16 öğrenci düşerken Türkiye’de 26 öğrenci düşmektedir. Orta-öğretimde ise OECD ortalaması 13 iken, bu sayı ülkemizde 17’dir.

8. Türkiye’de kadın olmak

Türkiye’de erkekler arasında okuma yazma bilmeyenlerin oranı yüzde 2,1 iken bu oran kadınlarda yüzde 9,5’a çıkıyor.

TÜİK verilerine göre Türkiye’de kadınların işgücüne katılım oranı son yıllardaki kısmi artışa rağmen halen yüzde 30’un altında. 19 milyonun üzerinde kadın üretim sürecinin dışında kalıyor. Bunların yüzde 60’ı, yani 11 milyon 483 bini, ev işleriyle meşgul olduğu için iş aramadığını beyan ediyor. Tam 1 milyon 116 bin kadın ise, iş bulma umudu olmaması ya da başka gerekçelerle iş aramadığını, ancak iş olması halinde işbaşı yapabileceğini söylüyor. Ayrıca 2011 yılı Mayıs ayı itibariyle kırdan çalışan kadınların yüzde 84’ü tarımda çalışırken, bunların dörtte üçü ücretsiz aile işçisi olarak çalışıyor. Yine tarımda çalışan kadınların yüzde 95’i herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı değil.

Meclisteki kadın milletvekili oranı yüzde 14.

Gericiliğin yoğun baskı ve dayatmaları, kadını toplumsal ve siyasal yaşamda ikincil konuma iterken, kadına yönelik ayrımcılık, şiddet ve baskıyı da doğal olarak körüklüyor. KSGM’nin “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2008” başlıklı araştırmasına göre her 100 kadından 39’u, hayatının herhangi bir döneminde eşinden veya birlikte olduğu kişi(ler)den fiziksel şiddet, 15’i ise cinsel şiddet görmüş. Fiziksel şiddet gören kadınların yarıya yakını ‘ağır’ derecede şiddet gördüğünü söylüyor. Her 100 kadından 30’u ise, hem fiziksel hem de cinsel şiddet gördüğünü belirtiyor.

Türkiye’de son birkaç yıldır yalnızca kadına yönelik şiddet değil, kadın cinayetleri de çok ciddi bir artış gösteriyor. 2010 yılında 46 kadın, “namus meselesi” gerekçesiyle öldürülürken, 2002 - Temmuz 2009 döneminde tam 4 bin 63 kadın töre ve namus gibi gerekçelerle cinayet kurbanı oldu.

2011 yılı başında Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’na sunulan bir araştırma ise, 5 milyon 439 bin kadının çocuk yaşta evlendirildiğini, 187 bin kadının kuması bulunduğunu, 452 bin kadının ise sadece dini nikahla evli olduğunu ortaya koyuyor.

Ayrıca resmi istatistiklere göre, 2006 yılı itibariyle evliliklerin yüzde 16,8’inde başlık parası ödeniyor.

SORULAR

1. Türkiye’nin dış borcu ne durumda? Borçlanarak büyüyen bir ülkenin geleceğinde istikrardan bahsedebilir miyiz?
2. IMF’ye borcu sıfırladık diyorlar. Türkiye’nin asıl borçlandığı yerler neresi?
3. Tükettiği kadar üretemeyen bir ülke olarak Türkiye’nin cari açığı ne kadar? Cari açığın artması ne anlama gelir bunun sonuçları neler olabilir?
4. Türkiye’de işsizlik ne kadar? İşsizliğin gerçek boyutlarını nasıl gizliyorlar?
5. Türkiye’de gelir dağılımı tablosu nasıl?
6. Gelir tablosuna bakıldığında yüzde 20’lik bir kesim gelirin yüzde 45,5’ini alıyor. Geri kalan yüzde 80’lik kesim ise gelirin yüzde 55’ini. Bu tablo neyi gösteriyor?
7. Böyle bir tabloda yeşil kart dağıtımı, sosyal yardımlar, cemaatçi yardım ağları ne anlam ifade ediyor?
8. Son 10 yılda reel ücretlerde düşüş ne kadar? İşçinin reel ücretlerinin düşmesini tartışınız.
9. Asgari ücretin açlık sınırının altında olması, nasıl bir ülkede yaşadığımızı gösterir? Bunun adil bir durum olduğunu anlayışla karşılamamız gerekir mi?
10. Türkiye’de kadınlara dönük ayrımcılık, eşitsizlik ve şiddetin gündemil yaşamımızda karşılıkları nelerdir? Bu konuda bizler neler yapmalıyız?